Štev. 16. V Ljubljani, 11. avgusta 1916. LVI. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati **franko.**

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 25. avgusta 1916.

Tovariši in tovarišice, ki dobivate draginjske dokiade, se po možnosti spomnite tudi obveznosti do našega lista! Saj se je vedno boril za vašo blaginjo!

Za veljavo slovenskega jezika.

Nasprotniki slovenskega jezika so med naš narod raztrosili neutemeljeno govorico, da se s slovenskimi prošnjami na vojaških oblastih ničesar ne doseže. Ta govorica je tendenciozna, t. j. namenoma širjena; resnica pa je, da ostane v državnem osnovnem zakonu s členom XIX. zajamčena jezikova pravica tudi v vojnem času nedotaknjena, to se pravi, da se slovenske prošnje civilnih oseb na vojaške oblasti, n. pr. za dopuste v svrho obdelovanja zemlje, žetve, mlatitve i. t. d., nadalje za odpust iz domobranske, oziroma črnovojniške službe, obravnavajo in v danih pogojih tudi ugodno rešujejo.

Pozvedeli smo od zanesljivih oseb in dognano je po lastni izkušnji, da je c. kr. domobransko ministrstvo na pristojno glavarstvo vložene slovenske prošnje iz Štajarske ugodno rešilo. S tem je dala ta vojna oblast zgled priznavanja jezikovne ravnopravnosti slovenskega jezika ter je z dejanjem zavrnila ono tendenciozno govorico.

Naloga šole in slovenskega učiteljstva je, poučiti mladino ter ob danih prilikah tudi odrasle o pravičnosti c. kr. oblasti nasproti slovenskemu jeziku.

Stranke dohajajo pogosto k učiteljstvu za pisanje podobnih prošenj. Narodna zavednost, ljubezen do materinega jezika in širjenje znanja o državljanskih pravicah zahtevajo od učitelja, poučiti nevedne ter jim veljavo slovenskega jezika dokazati v dejanju s tem, da jim spišejo zaželjene prošnje v našem jeziku.

Krivo sklepajo oni, ki se širokoustijo s tem, da ta ali ona prošnja zato ni bila uslišana, ker je bila slovensko spisana, saj tudi mnogo, mnogo nemških prošenj zavrnejo, a ne zaradi jezika, temveč ker niso bile za ugodno rešitev dani zadostni pogoji.

Cesar svojim narodom.

Cesar je izdal naslednje svojeročno pismo:

Ljubi grof Stürgkh!

Drugič se že obnavljajo dnevi, v katerih nas je nespravljivost sovražnikov prisilila v vojno.

Kakor bridko obžalujem dolgo trajanje teh človeštvu naloženih težkih izkušenj, Mi vendar pogled na težke borbe, vedno iznova opravičuje Moje zaupanje v nepremagljivo moč monarhije, navdaja z velikim zadoščenjem.

Vredno hrabrosti njih, ki se v tesni zvezi z armadami naših slavnih zaveznikov junaško upirajo vedno obnavljanemu navalu premoči, Moji ljubljeni narodi tudi doma tako navdušeno izpolnjujejo svojo dolžnost, kakor je primerno velikemu, resnemu času. Mogočno zedinjeni, doprinašajo z moško odločnostjo vsako žrtev, ki jo zahteva zagotovitev bodočega častnega in trajnega miru. S pravim umevanjem v blaginjo domovine potrebnih ukrepov prenašajo zaradi vojne potrebne omejitve gospodarskega življenja in preprečujejo na preračunjeno ogroževanje obstoja mirnega prebivalstva naperjene zasedne sovražnikove naklepe.

Moje srce z očetovsko žalostjo čuti z vsakim posameznikom Mojih zvestih podanikov skrbi, ki jih obremenjajo in ki jih prenašajo tako stanovitno, bol za padlimi, bojazen za drage na bojišču, motenje blagodejnega mirnega dela, občutno otežkočenje vseh življenskih pogojev. Toda opirajoč se na bogata izkustva dveh vojnih let, gledam s popolnim zaupanjem v sedaj polagoma se bližajočo bodočnost v osrečujoči zavesti, da Moji vrli narodi zaslužijo zmago, in v trdnem zaupanju, da jim je ne pridrži milost in pravičnost Previdnosti.

V teh resnih in upapolnih spominskih dneh me sili srce, da iznova povem prebivalstvu, da Me njegova nikdar popuščajoča domoljubna požrtvovalnost navdaja s ponosno radostjo in da s hvaležnim srcem priznavam njegovo vrlo, končnoveljavni uspeh zajamčujoče ravnanje.

Naročam Vam, da to v Mojem imenu sporočite prebivalstvu.

Dunaj, 31. julija 1916.

Franc Jožef l. r. **Stürgkh** l. r.

Vojna.

RUDOLF ČUK

Iz Trsta nam pišejo: Zopet je smrt posegla s svojo kruto roko v naše učiteljske vrste ter pobrala mladeniča v najlepšem cvetu mladosti. Rudolf Čuk, učitelj na Proseku, je preminul. V njem smo izgubili dobrega učitelja in značajnega narodnjaka. Poročnik Rudolf Čuk je bil skoraj dve leti na bojišču. Odlikovan je bil z veliko in malo hrabrostno svetinjo na ruskem bojišču. Sreča mu je bila mila do 5. julija. Ko je na čelu svoje hrabre stotnije odvrnil sovražni napad na naš jarek, ga je zadela sovražna krogla. Padel je na tla mrtev ter izdihnil svojo junaško dušo. Žalujočim svojcem naše odkrito sožalje! Tolaži naj jih zavest, da je izdihnil brez bolečin. Ti, dragi pokojnik, boš pa živel v duhu med nami ter boš naš ponos in zgled, kako umirajo naši sinovi za svojo domovino!

Bodi časten in neminljiv spomin junaškemu slovenskemu učitelju!

*

JOSIP WISSIAK

Kakor poročajo bojni tovariši, je na severnem bojišču padel enoletni prostovoljec-poddesetnik Josip Wissiak, gojenec ljubljanskega učiteljišča — torej zopet eden naših najmlajših! — Odšel je v vojaško službo lansko jesen z letnikom 1897. V Slovenski Bistrici je s prav dobrim uspehom dovršil častniško šolo. Na bojišču je bil le malo časa; prišel je tja po začetku sedanje ruske ofenzive. Dne 19. julija dopoldne je odposlal na svoje starše dopisnico s poročilom, da je zdrav in zadovoljen, popoldne ob petih istega dne je kot voditelj svojega pozvedovalnega oddelka padel, zadet v glavo. — Pokojnik je bil vesten in izvrsten dijak. Njegove dopisnice pričajo, kolikokrat mu je bilo šolsko delo na mislih tudi na bojišču. — Z vso resnostjo in vztrajnostjo se je pripravljal za svoj bodoči poklic, a sovražnikova krogla je uničila vse načrte, vse nade! — Junakov grob je pogoltnil sedaj že tretjega gojenca ljubljanskega učiteljišča. Najprej Otmar Černe, potem Ivan Galič (glej 13. štev. našega lista!), sedaj pa še Josip Wissiak, ki je umrl za domovino v cvetoči dobi 19. let!

Bodi tudi temu mlademu junaku trajen spomin!

*

PROTINEMŠKE ODREDBE V MOSKVI.

Iz Kodanja javljajo: »Djen« poroča, da je poveljnik moskovskega vojaškega okraja ustavil nadaljno izdajanje v nemškem jeziku izhajajočega cerkvenega vestnika.

*

LISTEK

Tovariš urednik!

V hudih časih živimo! Vsepovsod vlada strogost, zlasti pa pri — cenzuri. V zadnji številki našega lista si hotel brzkone prijaviti na uvodnem mestu zahteve, ki jih je stavilo nemško-štajersko učiteljstvo ob glavnem letnem zboru svojega političkega društva v Gradcu.*) Toda sl. cenzura je te zahteve — zasegla. — Čudno! Graška »Pädag. Zeitschrift« — tudi šolsko-politiški list — je te zahteve vse doslovno ponatisnila ter našla milost pred cenzuro, a v Ljubljani so bili tozadevno drugih misli. Žal mi je, da sem Te spravil ob prostor v listu; boli me to pa tembolj, ker ni bilo prvikrat, kar so moje vrste konfiscirali. Res, v veliki zadregi sem, kaj Ti naj vbodoče še aktualnega poročam; zakaj ob sedanjosti, ko je štedljivost najnujnejša čednost in — potreba, je pač škoda za praznine v listu, ki itak nima preveč prostora. Prikrajšani so naročniki, ki pač težko plačujejo naročnino. Oprostite! —

Veš, glede one notice zastran našega štajerskega šolskega »Naredbenika« še danes nisem na jasnem, odnosno ne morem pojmiti, kaj je na tem grešnega in pohujšljivega, ako list piše slabo slovenščino. Sicer je slovenski jezik deželni jezik na Štajerskem, a šele v drugi vrsti: ergo se tudi ne more zahtevati ob naših razmerah, da bi uradni list moral biti pisan v klasičnem slogu, kaj še! Saj se uradni jezik odlikuje — tudi v nemščini — od nekdaj po neki posebnosti. Kdo naj bo potem tako opravljiv in izbirčen?! Prav torej, da so iztrebili one oponašljive vrstice glede štajerskega šolskega »Naredbenika«! Toda, kje pa je tu zdaj doslednost? —

Glej, tovariš urednik, se mi že zopet blede. Spoznavanje krivde je prvi korak do poboljšanja. Zato pa hočem vprihodnje biti skromen in previden, da Ti nehotoma ne storim krivde.

Uradnih odredb danes sploh ne gre kritikovati, pač pa — mislim — se jih sme hvaliti, če so hvale vredne.

Naše šolske oblasti so za prihodnje šolsko leto že ukazale, zanikarne, renitentne učence zopet izkazovati ter jih predlagati v strogo kaznovanje. Dveletna vojna doba je tozadevno storila svoje, in šolske naše oblasti so se same nekaj ob tem naučile. To nas veseli, ker smo takoj ob početku vojne vedeli, da mora priti do tega. In prišlo je! Zgolj s »pardoniranjem« se pri abstinatni mladeži ne opravi ničesar...

Priporoča se Ti do vprihodnje
Tvoj štajerski poročevalec.

Na dan sv. Abdona l. 1916.

Opomba uredništva: Tudi mi smo v zadregi, ker ne vemo, kaj smemo in česa ne smemo pisati. Mi se ukaza, dobljenega od pristojne vojaške oblasti, strogo držimo. Že iz lastnega nagiba nam niti v sanjah ne pride na misel, da bi samo črko zapisali, ki bi bila kvarna moči, veličini in operacijam naše vojske. Preglobokо se zavedamo svojih avstrijskih državljanskih dolžnosti! Zavedamo pa se tudi, da z vso svojo silo in z vsemi svojimi sredstvi po najboljših svojih močeh pospešujemo patriotično delovanje slovenskega učiteljstva ter tako služimo veliki nalogi sedanjih burnih dni, čemer dokaz je vsaka številka našega lista! — Naša dolžnost je pa tudi, da informujemo slovensko učiteljstvo vsaj o tem, kar se godi važnega in pomembnega v avstrijskem učiteljskem in šolskem svetu in o čemer pišejo brez zadržka drugi, tudi slovenski listi!

FOTOGRAFIRANJE, RISANJE, SLIKANJE V ARMADNEM OBMOČJU PREPOVEDANO.

Glasom razglasa c. in kr. 5. armadnega poveljstva (Stan. odd. z dne 9. julija 1916, Z. K. Nr. 8839) je fotografiranje, slikanje, risanje važnih vojaških objektov, mostov, železniških naprav in utrdb, postojank, branilnih naprav, taborov, transportov vojakov in ranjencev itd. v armadnem območju civilnim osebam prepovedano. Na ozemlju zapadno sprednje kordonske črte civilne osebe pod milim nebom sploh ne smejo napravljati nikakih posnetkov. Izjeme teh prepovedi dovoljuje na pismeno prošnjo v posebnih slučajih 5. armadno poveljstvo, stan. odd., vojna pošta 508. Izven armadnega (etapnega) območja je zaradi odredbe vojnega nadzorovalnega urada z dne 19. junija 1916, št. 67.945, fotografiranje na kolodvorih in z vlakov med vožnjo prepovedano. Izjemoma da dovoljenje za fotografiranje civilnim osebam za proge državnih železnic pristojno ravnateljstvo državnih železnic sporazumno z železniškim linijskim poveljstvom (vojno transportno vodstvo), za zasebne železniške proge linijsko poveljstvo (vojno transportno vodstvo). Enaka načela veljajo za dovoljenja naprave kinematografičnih slik.

*

SILA BOLGARSKE VOJSKE.

Pariški » L' Oevre« piše: Bolgari so ob izbruhu vojne mobilizirali 500.000 mož. Na mrtvih in invalidih so dosedaj izgubili 50.000. Število na novo pod orožje poklicanih obvezancev letnikov 1914—1917 pa znaša 150.000, tako da razpolaga bolgarska vojska s 600.000 vojaki. Tem pa je še prišteti 100.000 makedonskih in albanskih četašev.

*

PRUSKO UČITELJSTVO.

V nemški armadi služi kakih 50.000 učiteljev; nad 4000 jih je že padlo. Z ozirom na pomanjkanje učiteljev nastavljajo zdaj v večjem številu učiteljice, a je še vedno 14.000 izprašanih učiteljic brez službe.

*

SODNI KADETI IN SODNI PRAPORŠČAKI.

Na vojaških sodiščih so ustanovili novo šaržo, in sicer šaržo sodnega kadeta in sodnega praporščaka. To šaržo bodo dobili enoletni prostovoljci, ki so glasom zdravniškega izvida sposobni samo za pomožno službo in so vsaj 6 mesecev zadovoljivo službovali kot zapisnikarji na kakem vojaškem sodišču.

*

IZLOŽBA ANONIMNIH PISEM.

»Lausannska revija« piše: Anonimno pismo je v največ slučajih delo zahrbtnih ljudi, hudobnih in maščevalnih, ki pod krinko dela za domovino hočejo upropastiti svojega bližnjega. Nekateri ljudje vržejo proč anonimno pismo, kakor hitro ga dobe. Napačno! Taka pisma bi treba zbrati in jih izložiti. Zbirka bi bila nad vse zanimiva z grafološkega, meščanskega in moralnega stališča.

*

TRETJI ZBOR.

Kamor ga pošiljajo na obrambo domovine, se ta zbor odlikuje. Tako je bilo v tej vojni na vseh bojiščih. Posebno so tudi poročila poveljstva zadnjih dni o bojih na tirolskem bojišču polna hvale o junaštvu tega zbora. Pred nekoliko dnevi je poročilo naglašalo, da so se posebno odlikovali oddelki pešpolka št. 17 in 7. lovski bataljon. Tudi 27. domobranskemu polku so izrekala že uradna poročila najlaskavejo pohvalo. — Ta zbor imenujejo časih poročila tudi »graški zbor«. To pa le zaradi običaja, da se zbori označajo z mestom, kjer imajo zborna poveljstva svoj sedež. — Čete III. zbora tvorijo po veliki večini sinovi slovenskih dežel. Slava teh čet je slava slovenskega naroda. Čine teh čet je pisati na dobro temu narodu, ki je vzgojil in dal državi take branilce — take priče o zvestobi, vdanosti in požrtvovalnosti za domovino. Konstatirati je treba to zopet in zopet, ker morajo pred takimi čini, priznanimi in proslavljenimi od avtoritativne strani, utihniti vsi zlohotni glasovi, ki so pred to vojno hoteli metati črno senco na pošteno slovensko ime. — V tem zboru službuje tudi največ slovenskih učiteljev.

*

MADŽARSKO, NE PA OGRSKO.

Nemško glasilo »Türmer« je objavilo članek, v katerem je bilo med drugim čitati tudi to-le: »V pruski poslanski zbornici je bilo predlagano, da se ustanovi stolica za ogrski jezik na berlinskem vseučilišču. Predlog pravi: »Kako malo ve običajno Nemec o Ogrih!« To očitanje bi oni, ki so stavili predlog, prav po pravici tudi nase obrnili. Zahtevajo torej ustanovitev stolice ogrskega jezika, dasi takega jezika ni. Na Ogrskem govore nemško, madžarsko, rumunsko, slovensko, srbsko-hrvaško, slovaško itd., ali ogrskega jezika ne pozna nihče. Kakor se vidi, nameravajo Prusi ustanoviti stolico madžarskega jezika. Praktične vrednosti pa nikakor nima ta predlog. Kdo pa se bo učil jezika, ki ga govori komaj 8 milijonov ljudi, in to še v deželi, kjer vsak izobražen človek razume nemški? Iz tega razloga nima predlog ogrskega združenja za prijateljstvo v vojni, da bi se nemški in madžarski otroci izmenjavali in se tako naučili obeh deželnih jezikov, za nemške otroke nobene cene. Žal, nemška prijaznost na Ogrskem ni bila nikdar priznana. Kakor poroča list »Deutsch-Ungarischer Volksfreund« v Temešvaru, je bilo nedavno nemškim časopisom na Ogrskem naročeno, da ne bi več pisali starih nemških imen mest, kakor Hermannstadt, Kronstadt, Pressburg itd., temveč samo madžarska imena, kakor Nagyszeben, Bresso, Poszony itd. Poleg tega je predlagal profesor Beöthy v Pešti, da bi se v dopisovanju z Nemci rabila madžarska imena mest, ki so bila doslej predpisana le za uradno dopisovanje.«

*

PAPEŽ O VOJNI.

Kor. urad poroča. Povodom sprejema 3000 za mir molečih otrok je imel papež govor, v katerem je rekel, da so bili doslej zaman njegovi opomini, da naj bi se odložilo orožje in se ustvarilo po pameti in pravičnosti razpoloženje, ki bi napravilo konec temu nečastnemu mesarenju ljudi. Papež ne dela nikakršnih načrtov, kako bi človeška družba mogla napraviti konec mržnji in klanju in se zopet posvetiti mirnemu delu in spravi, ker se boji, da bi ti predlogi ne bili enako ljubi vsem njegovim sinovom. Zadovoljuje se s tem, da ponavlja svoje želje in prepušča to nalogo Vsemogočnemu, ki bo ukrepal o namenih ljudi.

*

POLEMIKE RADI JADRANSKEGA VPRAŠANJA.

Znani angleški žurnalist Steed nadaljuje v Giornale d' Italia« svojo polemiko zaradi Jadranskega vprašanja. Vztraja na svojem stališču, da Italija ne sme kršiti jugoslovanskih pravic. Steed oporeka trditvi, češ, da Anglija daje pouke samo Italiji. V Londonu drže v mejah tudi pretiranosti Jugoslovanov, ali v slučaju potrebe da bodo znali obračunati tudi z italijanskim šovinizmom, istotako kakor s srbskim. — »Zeit« pripominja, da to pismo in pa Pašičev neuspeh povodom njegovega potovanja v Rim gotovo ne izboljšata odnošajev med Italijo in Srbijo.

*

»DANTE ALLIGHIERI«.

Društvo »Dante Allighieri« ima svoj sedež v Rimu, ki se — na papirju — ne peča s politiko, ampak ima samo idealne namene: varstvo in razširjanje italijanskega jezika in italijanske kulture. Samo v ta namen ustanavlja in podpira šole in knjižnice, razširja knjige in spise, prireja predavanja. Šola v Vielgereuthu je sezidana z denarjem iz kraljestva in še mnogo drugih. Ali je torej on kriv, ako si mora pustiti država zidati šole od inozemcev? Tako igra tukaj vlogo plemenitega, ki ne prinaša ničesar drugega, kakor znanje, blagoslov in umetnost; saj je bilo vedno poslanstvo njegovega naroda, da nosi luč med barbare. In se pritožuje nad barbari, da ne more ustanoviti v monarhiji podružnic, in zraven se pa smeje, zakaj — — društvo ima v Avstriji vkljub temu nad 60.000 članov. V Vidmu, Jakinu in Raveni so pisarnice društva, ki se bavijo s Primorsko in Dalmacijo, Tirolska pa spada v področje Brescije in Turina. — Razen javnega programa »Dante Allighieri ne obstoji noben drugi ali tajni, ampak samo »razširjeni« program. Mlademu možu pokažejo list — samo ena številka »Grande Italia« iz leta 1909 — in on bere: »... Najvažnejše je, da se pomaga rojakom v onih pokrajinah, kjer je Italijanstvo najbolj v nevarnosti. Šole morajo že od narave, zgodovine in tradicij določene meje razširiti. Meja sledi razvodju alpskega grebena. To je priprava boja na duševnem področju! ...«

*

KDAJ BO MIR?

Ogrski politik in bivši minister grof Andrassy se je mudil zdaj v Berlinu, kjer je imel posvetovanja z različnimi oficialnimi osebnostmi. Med drugim je rekel nekemu časnikarju: »Zdaj ni časa, da bi govorili o miru. Dokler misli četverozveza, da nas zna premagati, ne bo privolila v mirovna pogajanja. O miru bomo šele govorili, kadar bomo Ruse nazaj vrgli.« Na poročevalčevo vprašanje, če torej letošnje poletje ni še pričakovati miru, je grof Andrassy rekel: »Nikakor ne, če ne postanemo v letošnjem letu zmagovalci.« — Iz Berna poročajo: »Newyork Herald« se peča s položajem na evropskem bojišču; pravi, da je prestopila vojna brez dvoma v zadnji del svojega razvoja. Nemci branijo zdaj svoje postojanke v sovražni deželi in so močni dovolj, da obranijo vse svoje postojanke. Listi pričakujejo, da bodo pričeli v kratkem pogajanja o miru; jeseni se odloči z dogodkom, ki bo nadkriljeval vse, kar se je zgodilo do zdaj. — Iz Kodanja poroča korespondenčni urad: Za obnovitev svetovnega miru so zvonili dne 1. avgusta v vsej državi četrt ure vsi zvonovi. Večina cerkvá je bila odprta vernikom. Vršilo se je mnogo zborovanj, ki so sprejela resolucije za skorajšnji mir. — Zaradi popolnosti naj še navedemo prorokovanje znane madame Thébes, ki ve vse in ne zamolči ničesar. In tako tudi noče molčati o koncu vojne. Njen odgovor je kratek in točen: »Pred koncem leta 1916. bo veliki boj končan. Nove zimske vojne ne bo.« — Tako pariška prorokinja. Dobro bi res bilo, če bi se uresničilo to njeno prorokovanje ...

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Uspeh dela šole in šolskega vodstva v Št. Rupertu ob J. ž. na Stajerskem 412 K 26 vin.; na iniciativo pridnega dečka Vladka Martelanca so priredili njegovi prijatelji in prijateljice par iger, deklamacij, pesmi v prid vojniškim sirotam. Nabralo se je 20 K. Režiserka je bila Olga Ponikvarjeva, impresarij in primadona pa Solza Germkova, priredba v Mojstrani ob sodelovanju učiteljic z Dovjega 1200 K; Agneza Staralova, vod. otroškega vrtca na Jesenicah, 2 K pod geslom: »Vsak daruj 2 vin. na teden«, nabranih od gojencev otroškega vrtca na Jesenicah od februarja do junija 1916; vadniški učitelj Ivan Krulec dar nekaterih učencev I. razreda ljubljanske vadnice ob razdelitvi izpričeval 2 K 80 v.; učiteljica Antonija Kračmanova pri Št. Lenartu 2 K; ravnatelj Fr. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru za avgust po 5 K = 10 K; šolska prireditev v Trebčah 148 K 92 vin.; šola na Gorici pri Mozirju 329 K 47 vin.; tovariš Lev Pibrovec z Jesenic nabral v Celovcu 119 K; skupaj **2266 K 46 vin.**

V zadnji štev. izkazanih	173.781 K 79 v.
Danes izkazanih	2.266 « 45 «
Doslej nabranih	**176.048 K 24 v.**

IV. VOJNO POSOJILO.

V 14. štev. smo izkazali za Št. Rupert na Štajerskem 20.000 K, kar pa ne odgovarja resnici, ker se je v Št. Rupertu s pomočjo šole podpisalo IV. vojnega posojila **22.100 K** (prvega vojnega posojila pa **2200 K**, torej skupaj **4.300 K** več, kakor smo mi izkazali); potom šolskega vodstva v Št. Lenartu nad Laškim se je podpisalo **1000 K**; nadučitelj V. Pulko na Gorici pri Mozirju pridobil **10.300 K**; skupaj **15.600 K.**

V zadnji št. izkazanih	2,225.300 K — v.
Danes izkazanih	15.600 « — «
Skupaj IV. vojno pos.	**2,240.900 K — v.**

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd.	176.048 K 24 v.
III. vojno posojilo	274.148 « 69 «
IV. vojno posojilo	2,240.900 « — «
Srednje šole	29.704 « 58 «
Končna vsota	**2,720.801 K 51 v.**

Kaj bo z goriškimi učiteljišči?

ALI SE ODPRO V BODOČEM ŠOLSKEM LETU IN KJE?

Tem skrbi polnim vprašanjem goriških dijakov in dijakinj ustreza nastopni informacijski odgovor iz tistih krogov,

---

Fran Erjavec:

Pisma.

IV.

Voitsberg, 5. avgusta 1916.

Draga gospodična!

V beli, slovenski Ljubljani, gospodična, sem bil pretekle dni po dolgih mesecih potepanja križem sveta.

Kadarkoli jo obiščem, vselej mi je dražja in vselej se težje ločim od nje, saj vselej močneje čutim, kako naša je. »Glej kakor venec se vijejo te bele hiše sredi zelenja okrog Gradu«, mi je zadnjič vzkliknil Iv. Cankar, ko sva jo gledala z Bellevueja. Kje Vam prijatelj tako gorko stisne desnico, kje srečate tako odkrit obraz in kje se Vam zasmeje tako jasno oko, kot tam na naših tleh?

Ves nemiren, boječ se razočaranja, sem se vozil pred nekaj tedni proti njej. V tujini gleda človek na domovino s silno sentimentalnim očesom, drugič pa zopet s silno kritičnim, in vsak kozel, ki ga obstrele naši prvaki, kriči tako, da si mora človek mašiti ušesa tisoč kilometrov naokrog. Bal sem se, da ni tudi na njej pustila vojna atmosfera premočnih posledic, a vkljub nekaterim malenkostim me je že v prvih dneh minil skoraj ves strah in bolj kot kdaj prej verujem danes v svoj narod, odkod drugače ta silna zavest, ta ponos, ta svatovska pesem v srcu! Tedaj je baš otvoril starosta naših umetnikov R. Jakopič svojo XII. umetniško razstavo. Videl sem doslej skoraj vse, a ta me je najbolj razveselila. Sredi vojnega hrušča in splošne bede, ko vsenaokrog grme kanoni in vzdihujejo ranjenci, gredo naši fantje in otvorijo tako razstavo. To se pravi kljubovati vsemu svetu, postaviti maj v sredo zime, obleči bolnika v svatovsko obleko, mu vliti v žile pomladanskega solnca in bdeti ob njem, dokler si zopet ne opomore.

Na čelu vseh koraka stari, sivolasi Jakopič, ki prinese v vsako razstavo lepšega razkošja v harmoniji barv. Tratnik je rekel nekoč dobro: »Kaj z dvajsetimi leti biti talent, to ni nič posebnega, tedaj je več ali manj vsak, a kadar je človek star petdeset let, tedaj se šele pokaže, če je bil tudi res pravi talent.« — To je Jakopič dokazal sijajno. In drugi? M. Gaspariju so časih očitali, da je postal rokodelec. Oglejte si ga, gospodična, v tej razstavi in sodite! Meni se pa čudno zdi baš, da pri vsej mizeriji slovenskega umetnika res ni postal rokodelec, ampak ostal skozi in skozi umetnik, ki ga občinstvo res ljubi. To ravno kaže dejstvo, da je takoj v prvih dneh prodal vsa svoja dela. In ta hudomušni H. Smrekar! Človek občuduje njegov zdrav in naravni humor, kakor tudi tisto precizno in individualno tehniko, s katero upodablja svoje duhovite »muhe«. Ta izborni njegov »Dolgčas«; pa vendar ni mislil z njim predstaviti ustanovnega občnega zbora svojega »Društva za podpiranje ubogih slovenskih — mecenov«? Popolnoma nasprotna individualnost mu je Fr. Tratnik, morda najgloblji in najfineje čuteči slovenski slikar. To kažejo najjasneje res iz duše mu vzete slike »Mati z otrokom«, »Zločin« (prvotno naslovljena »Glad«) in »Sestrici«. In Lojze Dolinar! S kakim nezaupanjem ga je pred leti sprejelo slovensko občinstvo. Danes ne »obeta« več, ampak je že mnogo. Semtertja sem samo narahlo čul: »Samo Pariza mu še manjka.« Da, vraga, ti slavno slovensko občinstvo, daj mu denarja, pa ne pojde samo v Pariz, ampak še dalje, če hočete. Pa ne samo ti, tudi vsi drugi so se dobro izkazali, ne izvzemši niti onih iz oddelka diletantov, kakor učitelj Zupan, Žmitek, Anica Zupančičeva i. dr. Glejte, vi vsi filistri in filistejci, res je mnogo gnilega in slabega med nami, a dokler rodi narod take talente, dokler stoji naš narod kulturno tako visoko, se mu ni bati za obstoj in če pridejo še hujši dnevi kakor so pa danes. Ali ima ob pogledu na tako mlado in silno moč pesimizem pravico do obstanka? Ne, nikakor, če se vsak le samo približno zaveda svoje dolžnosti, ker valovom usode ne kljubuje samo fizična moč, ampak tudi kultura, to vidimo danes pred svojimi očmi dovolj jasno.

Kako je vsak pesimizem tu naravnost otročji, Vam povem, gospodična, še en slučaj. Na vrtu neke gostilnice sem naletel na prijatelja-tovariša z vso rodovino. Menila sva se to in ono, hipoma začujem ime »Ciciban«. Ozrem se in poleg mene žvrgoli srčkano dekletce:

Čebelica leti z neba
leti, leti vse niže,

ki so se tudi že doslej pobrigali, kolikor je bilo pač možno v sedanjih težavnih razmerah, da gojenci goriških učiteljišč ne bi trpeli preobčutne škode spričo neotvoritve svojih zavodov: Izkušnje, pridobljene v minulem šolskem letu (1915/16) z zaposlovalnim tečajem goriških učiteljišč v Trstu« in pa s »posebno komisijo«, sestavljeno iz goriških srednješolskih učiteljev v Ljubljani, pred katero so se izvršili meseca maja t. l. usposobljenostni izpiti, a v prvi polovici meseca julija zrelostni izpiti za gojence in gojenke goriških učiteljišč, so dozorile v merodajnih »krogih« ta-le načrt: Tržaški tečaj, ki se je tako dobro obnesel — vse njega četrtoletnice in četrtoletniki so prebili z dobrim uspehom zrelostni izpit v Ljubljani — naj posluje v sedanji obliki, odobreni po naučnem ministrstvu, tudi v bodočem šolskem letu; gotovo bo dobro služil Tržačanom in bližnjim in daljnim okoličanom. Po njega vzoru pa se bo predlagala ustanovitev sličnega tečaja v Ljubljani, ki je pri sedanjih razmerah goriškim beguncem brez dvoma najbolj pri roki, nekako njih središče, in kjer se že izza pričetka italijanske vojne nahaja ravnateljstvo moškega učiteljišča goriškega. S tem tečajem se bo mogel okoristiti marsikateri begunec, ki na poset tržaškega tečaja iz gmotnih in drugih ozirov ne bi mogel niti misliti. »Ljubljanski zaposlovalni tečaj goriških učiteljišč« pa bo nudil še druge prednosti. Njega učiteljski zbor bo nekaka stalna komisija, pred katero bodo mogli polagati gojenci-vojaki svoje predčasne letne in zrelostne izpite (po nekoliko tednih posečanja zaposlovalnega tečaja); obavili pa bi se pred njo tudi meseca novembra 1915 in aprila 1916 usposobljenostni izpiti za primorske učitelje ter ob koncu šolskega leta 1916/17 zrelostni izpiti za primorske gojence in gojenke. Da pristojna oblast odobri ta istotako preprosti kakor praktični načrt, o tem ni dvoma; saj ji ne prizadene niti vinarja stroškov, ko biva v Ljubljani stalno dovoljno število primorskih učiteljev. Gre samo še za to, da se dobe primerni prostori, a ob znani naklonjenosti kranjskih oblastev napram primorskim beguncem ni nikakega dvoma, da se dobi v omenjeno svrho primerno število šolskih sob (3 do 4). Da se po onem načrtu zagotovi konkretna podlaga, pozivljajo se vsi oni roditelji, ki bi hoteli vpisati svoje sinove in hčere na nameravani zaposlovalni tečaj v Ljubljani, da takoj prijavijo ta svoj ukrep Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani (na Dunajski cesti št. 38/II.).

K temu vprašanju se oglaša dopisnik v »Edinosti«, kjer pravi, da se je jeseni 1915 glede šolstva v Gorici, oziroma v Trstu precej zamudilo. Znani so slučaji, ko niso mogli v Trstu bivajoči dijaki goriških srednjih šol brez izgube enega leta na tržaških šolah nadaljevati šolanja, dočim so bili n. pr. na Štajerskem brezpogojno sprejeti v pripadajoči razred. Zato pa mislimo, da se vsaj za prihodnje šolsko leto brez ozira na kake osebne razmere pravočasno ukrene vse potrebno, da bodo vsi oni dijaki raznih goriških srednjih šol, ki hočejo še študirati — mnogo jih je že izginilo, ker niso mogli brez posebnih stroškov nadaljevati svojih študij, sprejetih v pristojne razrede. In zato je treba le malo dobre volje.

Za gimnazijce in realce, ki so kot begunci raztreseni po severnih deželah — s Kranjsko vred — naj se odredi brezpogojen sprejem v najbližjo gimnazijo ali realko, in bodi že učni jezik ta ali oni! Zakaj vsak slovenski dijak zna nekoliko nemški, in v vojnih časih je treba marsikaj upoštevati, torej tudi več ali manj pomanjkljivo znanje nemščine kakega slovenskega dijaka. Če pa pride kak slovenski dijak v kak češki učni zavod, se tudi ne izgubi; v par mesecih bo znal toliko češki, da bo za silo odgovarjal. Za dijake pa, ki ostanejo na Primorskem, naj se, kakor se namerava, začasno otvori goriška slovenska gimnazija v Trstu, saj prostora ne manjka, profesorji so pa že od maja 1915 na dopustu.

Izobrazba učiteljskega naraščaja za Primorsko, t. j. Goriško, Trst in severno Istro, pa naj se tukaj uredi solidno, kar je tudi možno ob le nekoliko dobre volje. — Nismo pa v tem oziru prepričani, da je te dni razglašeni načrt za to res najboljši ter si dovoljujemo stvar malo natančneje pregledati.

Nam sploh ne gre v glavo, zakaj bi morali dijaki v času, ko živi na Kranjskem in Štajerskem učiteljski zbor dveh obširnih c. kr. učiteljišč na, žal, po vojnih razmerah usiljenem dopustu, prejemati svojo izobrazbo v kakih okrajnih tečajih od učnih oseb raznih drugih zavodov, dočim so njih redni ravnatelji, profesorji in učitelji na dopustu! Saj je vendar znano, da sta učila na »zaposlovalnem tečaju« v Trstu le dva redna člana učiteljskega zbora c. kr. goriških učiteljišč, in c. kr. vadniška učitelja Kutin in Vovk; edini profesor je bil dr. K. Pirjevec, pa še ta z goriške gimnazije; par tržaških državnih ljudskošolskih učiteljev je prevzelo po nekaj ur, in to je bil ves »zaposlovalni tečaj«. Da je res tako dobro uspel, kakor smo čitali te dni, za to nam matura v tem času ne more služiti kot neovržen dokaz; saj je vendar znano, da izobrazba, užita na učiteljiščih, že dolgo časa sem ne odgovarja sedanjim zahtevam; saj se je že toliko govorilo o razširjenju tega učnega zavoda. In kaj šele ti okrnjeni tečaji? — Če živi v Trstu mnogo ravnateljev in profesorjev raznih c. kr. državnih učnih zavodov, s svojimi predstojniki, c. kr. deželnimi šolskimi nadzorniki, potem bi tudi eden izmed dveh c. kr. ravnateljev in potrebno število profesorjev goriških učiteljišč lahko istotako varno kakor c. kr. deželni šolski nadzorniki živeli v Trstu, in tisti »zaposlovalni tečaj« bi se lahko popolnoma pospel na normalno višino c. kr. učiteljišča. Izostane pa lahko vsa vadnica, ker za učno prakso more učiteljišče — kakor je tudi bilo v minulem »tečaju« — rabiti potrebne razrede CM šol ali kake nemške šole, če je treba! Dovoljeno bi menda bilo; ali morda ne?! Na tako izpolnjenem »poslovalnem tečaju« bi se mogli brez vseh stroškov za dijake vršiti vsi predpisani izpiti, bodi matura, bodi izpit učne sposobljenosti. Ni torej treba, da nas naši šolski funkcionarji silijo iz dežele, dokler smo tu varni. In kakor kažejo uspehi ob Soči, smo varni. Torej ostanimo tu, kjer smo doma! Ne množimo po nepotrebnem bede begunstva, saj je je že dovolj! Tako bi bil Trst centrala za izobrazbo učiteljskega naraščaja za Primorsko, kar je povsem naravno, ker Trst je tudi sedež deželne šolske oblasti, in navzlic sedanjim razmeram uradujejo c. kr. deželni šolski nadzorniki v Trstu.

Če pa je res poleg dveh državnih učiteljišč v Ljubljani treba tudi tam posebnih naprav za izobrazbo tam v begunstvu živečih primorskih dijakov — mislili bi pa, da se tem na stežaj odpro gostoljubna vrata ljubljanskih učnih zavodov, tudi če znajo za mrvico manj nemščine, nego se v Ljubljani smatra za potrebno — potem naj ostane eden gospodov ravnateljev goriških učiteljišč v Ljubljani s potrebnim številom profesorjev ter naj tudi tamošnji »zaposlovalni tečaj« izkuša dvigniti na višino normalnega učiteljišča.

Tako mislimo mi tu v Trstu, ki smo imeli priliko videti naše dijake, kako so tavali kakor izgubljeni po mestu v vednem strahu, da izgube leto. Prosimo zato, naj slavna šolska oblast brez ozira na levo in desno odredi, kolikor je največ mogoče, zakaj potreba je velika, in pogoji so dani.

---

vse niže in vse bliže
čebelica leti z neba.

V odgovor na moje začudenje mi izžvrgoli dober del vsega sijajnega Župančičevega »Cicibana«. Glejte, vi stari in mladi filistri, kaj vas ne udarjajo otroci po zobeh? V nadaljnem pogovoru sem zvedel, da je kar zavrelo med mladino, ko je izšel »Ciciban«. Podobnih slučajev sem pozneje opazil še nešteto. Glej, Oto, vem, da Ti je vsaka hvala zoprna, a podaril si naši mladini solnčno knjigo in si žanješ tudi pri otrocih toplo ljubezen. Vam pa, filistri, sramujte se svojega pesimizma pred lastnimi otroki, ne hodite z njim na cesto, ker solnce ni več za gorami, ampak se prikazuje na obzorju v vsej svoji veličini! In Vam, draga gospodična, na uho, prav tiho (da bom drugič lahko še katero rekel): Od srca sem bil vesel te »atmosfere« v domovini in z globoko vero v srcu sem jo težko zopet zapustil...

Mnogo srčnih pozdravov Vam pošilja
Vaš udani
F.

UČITELJE IN UČITELJICE BEGUNCE Z JUGA

pozivlja begunski odbor na Dunaju (IV. Favoritenstrasse 5, šolski odsek), naj mu naznanijo svoje bivališče, posebne podatke o svojem delovanju in število službenih let.

Prispevajte za „Rdeči križ!“

Viktor Bežek:

Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom.

Ravnatelj Viktor Bežek je z drugim snopičem »Občnega vzgojeslovja« (str. 257 do 357) dovršil delo, ki ga označuje gorenji naslov. Znamenito delo — to je treba takoj povedati! »Sedanji časi knjižnim podjetjem... na sploh niso ugodni.« (Zaključek str. V.). Toliko bolj moramo biti hvaležni naši Slovenski Šolski Matici, da nas je obdarila in razveselila vkljub in vzlic tem razmeram s tako dragoceno knjigo, ki predstavlja sedaj v svoji celoti nazore in načela, smotre in sredstva ter idealno stremljenje pa nesebično delovanje prave slovenske učiteljske duše.

Ta snopič Bežkove knjige govori najprej o važnosti in pomenu ženskih in deških ročnih del, sploh o možnosti in potrebi estetskega vzgajanja v ljudski šoli. § 136. razpravlja o petju v službi umetniške vzgoje. »...Šolsko petje se mora naslanjati na narodno petje,« pravi Bežek. No, mi slovenski učitelji lahko strežemo temu principu, saj imamo že tri zvezke Žirovnikovih narodnih pesmi za šolsko mladino. »...Plemenita glasba je krepka pospešiteljica nravnosti... Slovenskemu učitelju pri gojitvi patriotskega petja v šoli zopet jako dobro dojdejo tiste mnoge narodne popevke...«

§ 137. razpravlja o čitanju kot vzgojnem sredstvu. »Pri podavanju poezije in leposlovne proze more biti edino prava svrha ta, da zbudi v učencih iste misli in zlasti ista čuvstva, ki so navdajala pesnika in pisatelja pri njih ustvaritvi.« Zato pa ne »premozgavati« umotvorov! Bežek posebno utemeljeno priporoča opetovano lepo čitanje učiteljevo ter vzorno deklamovanje pesnitev in predavanje leposlovnih prozajskih sestavkov. Važen je odstavek o šolski knjižnici ter o nalogi učitelja kot ljudskošolskega izobraževalca, ki naj neti in podžiga ljubezen do leposlovja med šoli odraslo mladino in širi slovstveno izobrazbo med vse narodne plasti.

Ne smemo misliti, da nima ljudstvo smisla do takih stvari. Ko smo pred leti prirejali v Idriji javna predavanja, sem jaz več nedelj zaporedoma obravnaval poglavje o slovenskem slovstvu. Ob vsakem takem predavanju je bila obširna realčna telovadnica natlačeno polna — po večini so bili navzoči delavci s svojimi ženami, ki so vsi z nekako pobožnostjo poslušali prednašane pesmi. — Morda ni mesta, kjer bi bila čitaželjnost med maso tako razširjena, kakor je pri nas. Knjižnica n. pr. Delavskega bralnega društva je vsako nedeljo naravnost oblegana. Časopisi, naročeni v več izvodih, hodijo dan za dnem iz rok v roke. Žal, da nimamo sredstev, da bi mogli v večji meri zadoščati temu veselemu pojavu. In stokrat žal, da so naše žalostne, dlakocepske in malenkostne — skratka — kranjske političke razmere preprečile nameravano ustanovitev javne ljudske knjižnice in čitalnice v našem mestu! Kakšen blagoslov bi bila ta kulturna naprava tisočim zlasti v teh žalostnih časih, ko je lepa knjiga premnogokrat edina tolažba ranjenemu srcu! In ko smo prirejali gledališke predstave, je bil avditorij navadno do zadnjega prostora zaseden. In večini so bolj prijale resne igre, nego igre s šaljivo ali neumno vsebino. Lepih iger, uprizorjenih pred 13 leti — ljudje še danes niso pozabili. Tolika je moč leposlovja, ki ne tiči zaklenjeno v omarah, ampak ga uživa narod!

O šoli-delavnici čitamo v § 138. Prevažno vprašanje za sedanjo dobo, ki »se od prejšnjih najbolj razlikuje po naziranju o vrednosti in potrebnosti dela.« Bežek prihaja do pravilnega zaključka, »da se bistvo šole-delavnice sedaj iz večine tolmači kot zahteva in potreba šole, v kateri se učenci napotujejo do samostojnega duševnega in telesnega dela, tako da so vse njih vednosti in spretnosti ne po učitelju vlite in vsiljene, nego samo pod učiteljevim vodstvom z njih lastno močjo samotvorno in samostojno pridobljene.«

Šola in dom. (§ 139). Bežek piše: »...Polagoma so se šolski reformatorji domislili, kakor smo videli v prejšnjih poglavjih, da treba poleg umstvene naobrazbe gojiti tudi umetniško in poleg vednosti tudi spretnosti ter poleg duševnega dela ne zanemarjati niti telesnega... Pri teh izpremenjenih razmerah in nazorih pa mora tudi ljudski učitelj izpremeniti in urediti svoje stališče napram domu in narodu. Ne smatraj se zgolj za razumnika, rekel bi, za malega profesorja, katerega izključna naloga je, drobiti ljudskošolski deci duševni kruh takisto, kakor ga drobe srednješolski in visokošolski profesorji svoji po višji izobrazbi stremeči mladini. Zavedali naj bi se učitelji, da njih naloga ni izčrpana s poučevanjem v šoli, da so ali bi morali biti narodu veliko več, nego zgolj učitelji, namreč vzgojitelji in voditelji, in ne samo dece, nego tudi vsega naroda. Zategadelj bi pa morali složno z drugimi ljudskimi prijatelji in dobrotniki iskati najtesnejših stikov z narodom, se zaglobiti v njegovo čuvstvovanje, spoznavati njegove vrline in slabosti ter njegove nade in bojazni... Takisto — s pridobitvijo vsakega posameznika — se doseže veliko popolnejši sporazum med šole in domom, nego s še tako pogostimi roditeljskimi sestanki.« — Taka (glede na svetovne izpremembe) samoizobrazba je učitelju neizogibno potrebna, obenem pa mu je jamstvo, da bosta njegova vzgoja in pouk moderna v dobrem pomenu te besede.

Četrti oddelek govori o varstveni in skrbstveni vzgoji, in sicer obravnava § 140. vzgojo gluhonemcev, § 141. govorne hibe in njih lečenje, § 142. vzgojo slepcev, § 143. vzgojo slaboumnikov, § 144. vzgojo zanemarjencev, § 145. pa razpravlja o otroškem varstvu in mladinskem skrbstvu. — To so vprašanja, ki dajejo Bežkovemu delu pečat modernega vzgojeslovja v najplemenitejšem pomenu te besede. Obdelana so ta vprašanja s skrbjo in iskrenostjo, ki pričata o ljubezni pisateljevi do sirotnega in trpečega človeštva ter o pisateljevem hrepenenju, kako naj skrbno in smotrno negovanje izboljša ali vsaj ublaži žalostno usodo takih usmiljenja vrednih ljudi. Pisala je ta poglavja roka, ki so ji besede narekovala umevanje, spoznanje in srce. Zato je ta govor daleč od puščobe in šolskega dolgočasja, temveč se bere kakor zanimivo poglavje kakega socialnega romana. Lepših stvari o predmetih, ki so po bistvu tako žalostni, na tako tesnem prostoru in v tako preprosti besedi nisem še čital v znanstveni knjigi.

Knjigo zaključujejo dostavki, ki izpopolnujejo to in ono poglavje.*)

Ceno knjigi pa posebno zvišuje pridejani »Slovensko-nemški imenik strokovnih in nekaterih drugih, manj navadnih izrazov.« — Provzročila ga je želja, kakor pravi pisatelj sam v zaključku, ki so mu jo izrazili nekateri šolniki, češ, da je potreben zlasti onim učiteljiščnikom, ki se uče pedagogike v nemščini, a bi jim slovenski učbenik dobro rabil kot pomožna knjiga; toda preglavico jim delajo strokovni in drugi manj znani izrazi...

Sedaj pa poglejmo logiko: Bodoči slovenski učitelj se uči glavnega predmeta, ki ustvarja — če se smem tako izraziti — kri in mozeg bodočemu njegovemu delu med slovenskim narodom, v nemškem jeziku, a slovenska knjiga, ki je v vsakem pogledu in primeru boljša od vseh takih nemških učnih knjig, naj mu služi kot — pomožna knjiga! — Ali preprosto povedano: S tujim blagom naj si mori duha, in kadar mu preti nevarnost, da ne opeša in obupa, takrat naj sežе po — slovenske bergle!

Ne! Tako ne sme biti! Ako bi ne imeli svoje knjige — da! Toda sedaj jo imamo, ki smemo biti ponosni nanjo: zajeta je iz živega vrelca življenja, zato pa ne sme ostati le v maloštevilnih rokah članov S. Š. M., ampak mora v roke našega naraščaja, mora kot učna knjiga na naša učiteljišča! Potem ne bo služila le v zdravilne in podporne svrhe, ampak bo dosežen nje pravi in glavni namen: odkritje pomena, obsega naloge in smotra vzgoje na eni strani, na drugi strani pa spoznanje lepote, vzvišenosti, važnosti in odgovornosti slovenskega učiteljskega stanu! — Vrhutega zbujajo pisateljeva spretnost, njegov slog in strokovnjaško obvladanje vsega obsežnega materiali toliko mikavnosti in zanimivosti, da bo vsak, ki se iz pravega nagiba posveti temu uku, obstal in ostrmel ob mnogoterem poglavju in vprašanju, sam razglabljajoč dalje in višje in globlje, služeč tako najidealnejšemu smotru učiteljeve — in vsakega inteligenta — samoizobrazbe: Popolnitev bodi moj edini vzor! —**)

Pa še eno prošnjo glasno izreka Bežkova knjiga: Dajte me v roke narodu! — Tako so bili postavili predenj šolo in učitelja, da se je obračal na levo stran,

**) Pohvaliti moramo Učiteljsko tiskarno, ki je delo izvršila solidno in okusno. Pis.

*) Bežek pravi na koncu zaključka: „Tako se nadeja pisee teh vrttic, da se tudi slovensko občinstvo baš sedaj loti še z večjo vnemo razmišljanja narodno vzgojnih problemov in da ta pedagoškim potom ugodna razpoložitev dobro dojde tudi našemu zborniku; in ta nada, čutim mi bo dala moč, da bom započeto delo čilo nadaljeval.“ — Kakor vidimo, ni Bežkovo zaključeno, kar nas navdaja z veseljem. Tako upamo dobiti tudi zgodovino vzgojeslovja. Take knjige, pisane moderno in objektivno, smo nujno potrebni. Pis.

če sta stala na desni strani. Tega preziranja nista zaslužila! Provzročili so to naščuvanost: ljubosumnost, strah za prvenstvo in boj za nadvlado. A tega »športnega gibanja« našemu narodu ni treba, ker je kvarno in pogubno zanj! Njemu je treba z eno besedo izobrazbe, ki ga usposobi za samovlado v moralnem pogledu: da spozna svoj notranji in zunanji svet, moči duha in telesa, sploh svojo tvorno, produktivno silo, potem bo uravnal svoje življenje, dejanje in nehanje tako, kakor to odgovarja morali in zakonu, torej bo napredek vsega in vsakega tak, kakor to zahteva čas in poklic; potemtakem se dvigne tudi celota kot skupina posameznikov moralno in materialno na višino in do veljave, kamor hrepene zbujene duše in kamor kaže pot poznanje spečih sil mase naroda!

Tako izobrazbo pa da šola, osnovana na principih Bežkove knjige. Vsebina naj preide med narod potom učiteljevega dela, potem pride zmaga nekrvavemu boju sama ob sebi.

Ne bojte se, da se narod plaši pred takimi abstraktnostmi! Vem iz lastne izkušnje, da ne! Pred leti smo osnovali na realki v Idriji v zimskih mesecih pravcato ljudsko šolo, ki se je vršila vsako nedeljo dopoldne od 8. do 12. in ki so jo posečali večinoma delavski sloji. Gospodje profesorji so govorili o svojih predmetih: o matematiki, fiziki, kemiji, zgodovini itd., jaz sem pa obravnaval temo: »Šola — nje preteklost, sedanjost in bodočnost.« In glejte: imel sem vsako nedeljo od 11. do 12. dopoldne do 50 rednih poslušalcev in poslušalk, ki so kazali očitno zanimanje in veselje do predmeta. In če sem izven učilnice srečal tega ali onega, pa sva mimo drugega nekoliko pomoževala tudi o tem, o čemer smo govorili v šoli! In ko je tisti čas prvi pomladni dih poljubil našo kotlino, so na prisojnih bregovih — tako pustih in tako lepih — zadehtele prve vijolice. In nekega dne mi prinese pismonoša prav majhen zavojček. Odprem ga. V njem so bile prve vijolice in listek poleg njih, popisan z drobno pisavo: »Od Vaše hvaležne poslušalke!«

E. Gangl.

VAŽNO GLEDE PREMESTITVE »EX OFFO«.

Razsodba upravnega sodišča z dne 16. oktobra 1915, štev. 6087, se glasi: Ako se učitelj in z njim omožena učiteljica premestita iz službenih ozirov, pristoja vsakemu izmed njiju pravica do povračila selitvenih stroškov.

Naša prva matura.

Pazin, koncem julija 1916.

Dne 12. julija t. l. se je dokončala prva matura na ženskem učiteljišču v Pazinu. Vse kandidatinje, ki jih je bilo 16, so napravile izpit dobro, tri od teh so dobile odliko. V javnost stopa šestnajst mladih učiteljic, ki jih ravno sedaj v Istri najbolj potrebujemo. To je v istini vesel dogodek v kulturnem življenju istrskih Hrvatov. Od kdaj obstoji učiteljišče v Pazinu? Mnogi za ta zavod še do najzadnjega časa niso znali. Ustanovljeno je bilo učiteljišče po inicijativi šolskega svetnika Kosa, načelnika občine dr. Kurelića in nekaj profesorjev gimnazije, ki so bili pripravljeni darovati brezplačno svoj svobodni čas za vzgojo učiteljic. Tiho se je otvorilo, lepo napredovalo — in letos doneslo prvi sad: šestnajst vrlih učiteljic. Vzrastel je zavod kakor lepa vijolica na skritem solnčnatem obronku. Pravico javnosti so zavodu pripoznali šele pred malo dnevi zaradi večkratnih prošenj. Na zavodu so poučevali brezplačno profesorji pazinske hrvaške gimnazije: šol. svetnik Kos, Pregelj, Frankola, Zgrablić, Bačić, Šantel, pl. Doroghy, pred izbruhom vojne tudi Novljan — in učiteljice Jericijeva in Jordanova. To je bila vzorna požrtvovalnost — pri naporni službi na gimnaziji zaradi pomanjkanja profesorjev poučevati še več ur na teden na učiteljišču! V pretečenem šolskem letu je bil II. in IV., v prihodnjem bo I. in III. letnik. Stalna je nada, da bo zavod podržavljen, kar bi bilo silno potrebno, ker sedaj Primorje nima preparandije za učiteljice. Oteti se mora končno pozabljivosti, da je ta važni kulturni zavod moral občutiti večkrat ledeni veter od tam, od koder bi ga bilo moralo greti gorko solnce. Prošlo je tudi to! Vivat, floreat, crescat!

Srednješolske vesti.

Učenci ljubljanske c. kr. višje realke na bojišču. Zavod namerava v svojem letnem šolskem poročilu priobčiti kar najbolj točen seznamek vseh sedanjih in bivših svojih učencev, ki so se v boju za cesarja in domovino odlikovali, storili zgledne vojne čine ali pa so celo žrtvovali kri in življenje. Zato prosi ravnateljstvo svojce in prijatelje na bojišče pozvanih ljubljanskih realcev, da mu blagovoljno čim prej pošljejo kolikor se da podrobna in zanesljiva izvestja o učencih, čijih imena naj se trajno ohranijo zavodovemu častnemu spominu. Tudi tozadevne slike in izreke iz knjig ali časnikov so dobrodošli, ker se bo priredila posebna spominska knjiga.

Italijanski konvikt na Dunaju. »L' Eco del Litorale« prinaša dolg in navdušen članek o italijanskem dijaškem konviktu na Dunaju. Pisec članka opisuje v živih barvah vse udobnosti, ki jih nudi konvikt italijanskemu študentu. Najlepša leža, razgled na Mariahilferico in na Gürtel, zračni prostori, dobro nadzorstvo... Za konvikt so od italijanske strani jako agitirali. Konvikt je bil, a dijakov ni hotelo biti. Pri nas je pa ravno narobe: slovenski dijaki so, a slovenskega konvikta ni!

V konvikt za srednješolce-begunce z juga se sprejemajo tudi slovenski dijaki. Iz gotovega vira smo zvedeli, da se sprejemajo v konvikt za srednješolce-begunce z juga, ki ga je vlada ustanovila na Dunaju, XV., Marienhilfergürtel 41, (staatlich. Studentenheim der Zentralstelle) tudi Slovenci, in sicer taki, ki so bili doslej na kaki nemški gimnaziji ali so vsaj toliko zmožni nemščine, da morejo nadaljevati svoje študije na nemški gimnaziji na Dunaju. Že sedaj je v omenjenem konviktu 5 slovenskih dijakov. Brž, ko jih bo nekaj več, dobijo svojega slovenskega prefekta. Šola se prične meseca septembra. V pomožnem odboru za begunce z juga na Dunaju, IV., Favoritenstrasse 5, pa ni zdaj nobenega Slovenca, vsaj uradnika ne. Zato se prosijo slovenski visokošolci, da bi se za to službo, ki je honorirana, objavili v korist dobre stvari.

Goriški dijaki-begunci, ki se nahajajo v konviktu za srednješolce z juga na Dunaju, prosijo knjig za pouk in zabavo. Blagovoljne pošiljatve sprejema posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani, Dunajska cesta 38.

Brezplačni železniški vozni listki za dijake-begunce. Železniško ministrstvo je dovolilo na prošnjo dunajskega odbora za begunca z juga brezplačne vozne listke tretjega razreda dijakom-beguncem, ki obiskujejo kako šolo ali tečaj in ki se morajo posluževati za šolski obisk železnice. Dovoljeni so taki listki le za dežele: Češko, Moravsko, Dolenje Avstrijsko, Gorenje Avstrijsko, Štajersko in Solnograško za progo do 20 kilometrov. Prošnje na železniško ministrstvo z ubožnim izpričevalom.

Društveni vestnik.

Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. Publikacije S. Š. M. za l. 1915 bodo ta mesec dotiskane. Zaradi vojnih razmer (pomanjkanje stavcev) se je tisek zakasnil. Pa tudi vsi p. n. poverjeniki še niso storili prevzete dolžnosti. Poverjeniki nekaterih okrajev so na bojnem polju. V takih slučajih naj priskoči okrajno učiteljsko društvo na pomoč in pobere letnino (4 krone). Do danes še iz naslednjih poverjeniških okrajev nismo prejeli za leto 1915 letnino: Kranjsko: Črnomelj, Kamnik, Sodražica, Kranj, Krško, Ljubljanska okolica, Cerknica-Logatec-Lož, Idrija, Vipava. — Štajersko: Brežice, Gornjigrad, Kozje, Marenberk, Mariborska okolica (desni in levi Dravski breg), Ptuj (desni Dravski breg), Šoštanj, Vransko. — Goriško: Goriška okolica, Komen, Sežana, Bovec, Kobarid, Tolmin. — Istra: Koper, Kastav, Kvarnerski otoki, Pazin. — Trst: deške in dekliške šole.

Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj pobero letnino njih voditelji, ali njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina tudi kar naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljano.

Naročajte in širite naš list!

Kranjske vesti.

MINKA VILMANOVA.

Krajni šolski svet na Dobravi pri Kropi naznanja, da je umrla dne 27. julija t. l. tamkajšnja učiteljica-voditeljica Minka Vilmanova. — Pokojna tovarišica, ki je bila navdušena učiteljica, pa je morala po mučni bolezni tako kmalu skleniti svoje mlado življenje, je bila sestra Cilke Vilmanove, učiteljice na Jesenicah. Naše sožalje! Pokojni koleginji blag spomin!

—r— **Petindvajsetletnico učiteljevanja** praznujejo letos sledeči tovariši: Bernot Ivan, c. kr. učitelj na državni obrtni šoli v Ljubljani; Cvar Andrej, šol. voditelj v Velikih Poljanah pri Ortenku; Grajland Franc, učitelj v Kostanjevici; Jaklič Viktor, c. kr. vad. učitelj v Ljubljani; Juvanc Ferdo, šol. voditelj v Postojni; Malnarič Ivan, nadučitelj pri Sv. Križu pri Kostanjevici; Šega Ivan, učitelj v Radovljici; Verbič Franc, nadučitelj v Slavini; Vrščaj Ivan, šol. voditelj CM. šole v Trstu; Wigele Ferdo, nadučitelj v Loškem potoku. — Umrla sta Anton Arko, učitelj na IV. mest. šoli v Ljubljani, in Peterlin Franc, učitelj v Kolovratu. — Vsem tem ljubim tovarišem k temu službenemu jubileju iskreno čestitamo, želeč jim še mnogo zdravih in boljših let uspešnega delovanja v korist narodu in domovini! Obema prerano umrlima vrlima tovarišema pa ostani še nadalje najblažji spomin v naših srcih!

—r— **Druga patriotična zbirka volne in kavčuga.** Vojnoskrbstveni urad v c. in kr. vojnem ministrstvu na Dunaju je z dopisom z dne 18. julija 1916 pod št. 8774 vzel iz Ljubljane odposlano drugo zbirko volne in kavčuga na znanje in pooblastil mestni magistrat, naj izrazi v njegovem imenu za posebno ugodni uspeh te zbirke vsem, pri njej na ta ali oni način prizadetim osebam njegovo najtoplejšo in naiskrenejšo zahvalo. Hkrati je sporočil, da se bo nabiranje nadaljevalo, zaradi česar bodo darila tudi zanaprej dobro došla. To se daje javno na znanje.

—r— **Počitniški dnevni zavetišči v Ljubljani in v Spodnji Šiški.** Ti počitniški dnevni zavetišči z več skupinami sta namenjeni šoloobveznim otrokom ljubljanskih deških in dekliških ljudskih šol in šišenske deške in dekliške ljudske šole, in sicer v prvi vrsti onim, ki imajo svoje očete v vojni in katerih matere morajo za zaslužkom, da prežive družino. Zaradi tega ne morejo zadostno skrbeti za vzgojo svojih otrok. V teh zavetiščih bodo otroci — razen nedelj in praznikov — vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer pod nadzorstvom in varstvom učiteljstva zaposleni z raznimi zabavami in drugim koristnim bavilom. Tu bodo dobivali tudi dopoldansko in popoldansko južino in opoldansko kosilo, deloma proti mali odškodnini, po potrebi pa tudi brezplačno. Dečki in deklice ljubljanskih ljudskih šol naj se vpišejo na II. mestni deški ljudski šoli na Cojzovi cesti, šišenskih šol pa v občinski hiši v Spodnji Šiški. Priglašence bo v zavetišča sprejemal c. kr. mestni šolski svet. Deklice ljubljanskih dekliških šol se bodo pridelile že obstoječemu počitniškemu dnevnemu zavetišču v Lichtenturnovem zavodu. Deklice spodnješišenske šole pa se bodo zbirale v posebni skupini v Spodnji Šiški.

—r— **Padel** je na severnem bojišču, zadet od šrapnela v trebuh in desno roko, Josip Cvelbar, abiturient novomeške gimnazije in kadet, nadarjen, inteligenten mladenič. Bil je sotrudnik »Zvončkov«, kjer je pod imenom Bogumil Gorenjko priobčeval pesmi, povesti in risbe. — Bodi mu ohranjen blag spomin!

—r— **Poročil** se je Vladimir Vrtel, c. kr. evidenčni geometer v Ribnici, sedaj c. kr. enoletni prostovoljec, s Poldko Tomšičevo, učiteljico v Ribnici. Bilo srečno!

—r— **Šola za invalide.** Glasom razpisa c. kr. ministrstva za javna dela se je na strokovni šoli v Kočevju ustanovila šola za invalide s posebnim načrtom. Za te tečaje se invalidi, ki so vešči nemškemu jeziku, zglase lahko vsak čas; poučevalo se bo pa v naslednjih predmetih: A) Elementarni tečaj: 1. Pisanje za enoročne. Levično pisanje. 2. Pouk nemščine v govoru in pisavi, aritmetika, obrtno računstvo, obrtne naloge, nauk o splošnem državljanstvu. B) Tečaji za praktične poklice: 3. Tečaji za stenografijo in strojepisje. C) Tehnični tečaji. 4. Predavanje o risanju, geometriji in osnovah. 5. Risanje za mizarje, strugarje in modelirje. Vsak že superarbitriran invalid, ki bi želel priti v šolo, naj to naznani ravnateljstvu strokovne šole za mizarstvo v Kočevju ali pa deželni komisiji za preskrbo vračajočih se vojakov v Ljubljani ter hkrati tudi pove, kateri stroki bi se rad posvetil. Pouk je brezplačen, drugi stroški (stanarina, hrana i. d.) se bodo pa krili iz invaliditet in dodatkov deželne komisije za preskrbo vračajočih se bojevnikov. — Take šole za invalide, ki so vešči nemškemu jeziku, hočejo ustanoviti tudi na raznih nemških šolah v Ljubljani. Nekdo je poročal, da je tak sklep kranjskega deželnega šolskega sveta. Takega sklepa pa v kranjskem deželnem šolskem svetu, kolikor vemo, nikdar ni bilo, zato smo popolnoma prepričani, da bo država skrbela tudi za ono veliko večino tistih invalidov na Kranjskem, ki nemškemu jeziku niso vešči. Na bojiščih ni razlik med junaki, ki so vešči enemu ali drugemu jeziku, in zato država tudi ne bo nikakor delala razlike, da bi za ene bolj ali za druge manj skrbela. Vsak invalid je izpostavljal življenje za Avstrijo, in avstrijska misel je bila, ki se je zanjo boril. Ta avstrijska misel pa zagotavlja vsem narodom enakopravnost, kakor je ugotovljena v državnem osnovnem zakonu.

—r— **Odlikovanje.** Red železne krone III. razreda z vojno dekoracijo je dobil nadporočnik v rezervi, strokovni učitelj na dež. kmetijski šoli na Grmu Albert Vedernjak bos.-h. pp. 4 v priznanje posebno hrabrega in uspešnega zadržanja pred sovražnikom. Čestitamo!

Štajerske vesti.

Društvo, Samopomoč štajerskega učiteljstva naznanja, da sta zopet dva društvena člana padla na polju časti in sicer:

ERNEST RUCKER,

učitelj in enoletni prostovoljec, dne 9. avgusta 1915 v Koriovu v Galiciji, in

MAKS ZOLNERIČ,

učitelj in poročnik, dne 25. oktobra 1915.

Prispevki po 4 K naj se za ta 144. in 145. smrtni slučaj zanesljivo vplačajo tekom meseca avgusta t. l.

Slava spominu obeh junakov!

Geishorn, 27. julija 1916.

Odbor.

—š— **Umazana literatura.** Prodaja umazanih knjig in brošur je prepovedana. Štajersko cesarsko namestništvo razglaša: Ker se še dogajajo slučaji, da se vkljub prepovedi prodajajo po trafikah knjige in brošurice umazane vsebine, se s tem vnovič naroča trafikam, da je strogo prepovedano prodajati mladini razne knjige in brošure umazane vsebine. Na tozadevne prestopke se, določa denarna globa do 2000 K. — Pametno in koristno!

—š— **Padel** je na severnem bojišču rezervni kadet Konrad Živko, sin bivšega nadučitelja Živka v Poberžu pri Mariboru. — Časten spomin junaku!

—š— **Odlikovan** je bil za hrabro in junaško zadržanje pred sovražnikom c. kr. nadporočnik Ivan Glinšek, učitelj pri St. Jurju p. D. — Čestitamo!

—š— **Delo šole v Št. Rupertu v dobi vojne.** Nakupilo, naredilo oziroma nabralo se je potom šole: 243 parov krp iz flanele za noge, 11 parov volnenih rokavic, 17 komadov volnenih snežnih čepic, 8 parov nogavic iz bombaža, 1050 komadov papirnatih podplatov, 150 kg robidnega listja za čaj, 50 kg raznih kovin, 13.55 K za predmete v prid vojne, 20 K za 100 kokard, 4.11 K za »Rdeči križ«, 4.22 K za zaklad vdov in sirot, 25.49 za vojaški dan 1914, 5.02 K za vojaški dan 1915, I. vojno posojilo: 200 K podpisal nadučitelj Fr. Zupančič, 2000 K podpisali drugi po prizadevanju nadučitelja; IV. vojno posojilo: 5000 K podpisal nadučitelj Fr. Zupančič, 100 K šolska mladina in 17.000 K drugi po prizadevanju nadučitelja; 129.87 K zbirka »Tedna Rdečega križa«; 90 K za 3 srečke »Rdečega križa« podp. nadučitelj, 90 K za 3 enake srečke podpisala nadučiteljeva hči Zorka in 30 K za eno srečko podp. nadučiteljev sin Stanko.

—š— **Južnoštajerska hranilnica v Celju** bo oddala podpore za jubilejne ustanove »Cesarja Franc Jožefa I.« in »Spodnještajerske jubilejske ustanove« dijakom ali učencem slovenske narodnosti, ne oziraje se na kakovost in ne na mesto

šole, ki jo obiskujejo. Prosilci za podpore iz »Cesarja Franc Jožefa I. jubilejske ustanove« morajo biti pristojni v okraje: Šmarje pri Jelšah, Gornjigrad, Šoštanj, Sevnica ali Vransko, oni za podpore iz »Spodnještajerske jubilejske ustanove« pa smejo biti tudi iz drugih krajev. Prošnje je vložiti do 1. septembra 1916 pri Južnoštajerski hranilnici v Celju ter priložiti njim ubožno izpričevalo, domovnico in izpričevalo o zadnjem minulem šolskem tečaju ter mora imeti prosilec najmanj prvi napredovalni red. Visokošolci pa se morajo izkazati z izpričevali dveh docentov glavnih predmetov o povoljnih, pri njima opravljenih zasebnih izkušnjah, z indeksom, ki svedočuje pohajanje predavanj v minulem in vpis v tekočem tečaju. Podporo smejo dobiti tudi začetniki v javnih službah.

Koroške vesti.

—k— **Časi se izpreminjajo.** Pod tem naslovom piše celovški »Mir«: »Čuden naslov, kaj ne? In vendar se nam zdi treba, zabeležiti ta stari, vsakomur znani rek. Kdo po Koroškem se ne spominja krika, ki so ga zagnali gotove vrste ljudje, ki so podtikali Slovencem vsemogoče reči, čeravno je večina teh ljudi morala vedeti, da so natolcevanja? O vrlem slovenskem polku št. 17 so takoj, ko je odšel iz Celovca, začeli razširjati čudne novice. Pribili smo to že enkrat in ne bomo ponavljali. Pribijamo le, da nihče od ljudi, ki so tako govorili, ni bil kaznovan. Časi so se izpremenili. — Vrli oficirji, ki služijo pri tem hrabrem polku in ki so prihajali v Celovec, so nad vse hvalili kranjske Janeze in slavili ta polk za zgled. Uradna poročila so ga kakor druge polke iz Koroške, Štajerske in Kranjske večkrat pohvalno omenila.« — Nato opisuje članek, kako so se slovenski vojaki, posebno pa lovski bataljon št. 7 in deli pešpolka št. 17 odlikovali zadnje čase v bojih na tirolski fronti, tako da Italijani sami opravičujejo svoje neuspehe z junaštvom čet III. zbora. Naglaša po »Tagespošti« dalje, da je bil tretji armadni zbor že v mirnem času določen za to, da udari proti Italiji. Potem piše: »Tako priznanje naše vojake gotovo veseli in šteli smo si v svojo praktično dolžnost, da smo junaštvo naših fantov in mož iznova pribili — tembolj, ker njihova pisma razodevajo, da se vsi slovenski vojaki do zadnjega moža zavedajo, kaj da so bili za Avstrijo v času hude preizkušnje, ne v prazni besedi, ampak v dejanju, in naznanjajo, da bodo po srečno končani vojni tudi zahtevali zasluženo plačilo za svoj slovenski narod!«

—k— **Razpust društva.** Koroška deželna vlada je društvo »Drava« v Beljaku na podlagi določb § 24 postave od 15. novembra 1867 razpustila.

Goriške vesti.

—g— **Učnim osebam goriškega šolskega okraja.** C. kr. uprava begunskega taborišča v Steinklammu (k. k. Barackenverwaltung Steinklamm, Post Rabenstein in Niederösterreich) naznanja, da bi rada odprla dva slovenska šolska razreda za otroke slovenskih beguncev s soške fronte in da v to svrho potrebuje dve učni osebi, če le mogoče dva učitelja. Učne osebe v taboriščih imajo prosto hrano in stanovanje in 80 K mesečne nagrade. Razentega se jim povrnejo tudi potni stroški. — Učne osebe goriškega šolskega okraja, ki za vojne ne službujejo v okraju in bi želele sprejeti učiteljsko službo v kakem begunskem taborišču, naj se takoj javijo goriškemu okrajnemu šolskemu svetu v Ajdovščini.

—g— **Abiturientke goriškega učiteljišča, ki so napravile zrelostni izpit v Ljubljani,** se tem potom najtopleje zahvaljujejo vsej cenjenej komisiji in posebno še g. Bežku, ravnatelju goriškega moškega učiteljišča. Poslednjemu gospodu gre posebna hvala, ker se je toliko prizadeval, da niso gori omenjene abiturientke izgubile svojih študijskih let, marveč jim je pripomogel celo do mature.

—g— **Goriški deželni odbor** izda poročilo o svojem delovanju med vojno; iniciativo za to je dal notranji minister Hohenlohe, češ, naj se javno sporoči ljudstvu, kaj dela deželni odbor na Dunaju.

—g— **V Komnu** postavijo meseca septembra spomenik nadvojv. Josipu, avgusta pa bodo blagoslovljeni spomeniki na vojaških pokopališčih v Komnu, Svetem in Gorjanskem. Baje pride k slovesnosti vojaški škof Bjelik.

Tržaške vesti.

—t— **Državno ljudsko šolo v Trstu** na Via della Fontana je obiskovalo v minulem šolskem letu 1183 učencev; po narodnosti: 366 Slovencev, 401 Italijan, za Nemce je bilo vpisanih 319 učencev, 6 jih je drugih narodnosti.

—t— **Iz učiteljskih krogov** pišejo »Edinosti«: Čuden slučaj usode. Pred seboj imam dobro uspelo fotografijo. Velika skupina: »Učiteljstvo slovenskih šol Trsta in okolice o priliki uradne okrajne konference dne 7. jan. 1913. v verdelski šoli.« Sami znani obrazi... Stoj! Glej — groza — v prvi vrsti zgoraj: Prav tik drug drugega po vrsti: Rado Meršek, Julijan Gerdól, Rudolf Čuk! Tako jih je razpostavila onega dne spretna roka fotografa Jerkiča, ker je tako ugajalo njegovemu okusu... Danes je tožen pogled na to skupino!... Prav po vrsti: Meršek prvi, Gerdól drugi, Čuk tretji! Imena vseh treh se danes bliščijo v zlati knjigi naših junakov, ki so dali za domovino vse — dali so življenje! Slava njihovemu spominu!

—t— **Iz ruskega vjetništva** je pisal praporščak Ferdinand Ferluga, učitelj z Opčin. Nahaja se v Ardatovem skupno s tov. Spangerjem in Rustjo. Godi se jim primeroma dobro.

—t— **Prireditev otroškega vrtca v Vrdelci** ob zaključku šolskega leta je uspela najbolje. Otroci so igrali in peli neverjetno dobro; vsa čast malim gojencem.

—t— **Razpuščena društva.** Namestništvo je razpustilo naslednja društva: »Gabinetto di lettura« v Balu, »Gabinetto di lettura« v Kanfanaru, »Circolo operaio« v Rovinju, »Unite« v Premanturi, »Unione Istriana« v Banjolih, »Circolo di coltura« v Pomerju, »Società della biblioteca popolare« v Vodnjanu, »Gabinetto di lettura« in »Circolo Nazionale« v Nerezinah, »Circolo popolare di lettura« v Osoru in »Gabinetto di lettura Algarotti v Krku.

—t— **Šolske stvari.** Mestni magistrat nam sporoča, da je cesarski komisar posle, ki se nanašajo na podeljevanje šolskih podpor in štipendijev ter na šolske pristojbine, poveril odslej VI. magistrat. oddelku, ki se nahaja v III. nadstropju mestne palače.

—t— **Tržaško državno ljudsko in meščansko šolstvo.** V uradnem »Osservatoru« je čitati nekoliko statističnih podatkov o državni dekliški ljudski in meščanski šoli v ul. San Giorgio in državni deški ljudski in meščanski šoli v ulici Santà. Učni jezik je na obeh zavodih seveda nemški. Na dekliški šoli se je vpisalo ob začetku leta 1046 učenk, ob koncu leta jih je bilo še 1004. Po narodnosti jih je bilo 257 Nemk, 443 Italijank, 299 Slovenk in 5 drugih narodnosti; po veri 970 katoliške, 13 protestantske, 2 anglikanske, 7 pravoslavne in 12 židovske vere. Poročilo o deški šoli navaja ob koncu leta 880 učencev. Trije meščanski razredi zavoda se nahajajo v ulici sv. Frančiška, en ljudskošolski razred pa v ul. Edmondo de Amicis št. 6. Podatkov o narodnosti učencev poročilo ne navaja. — Pravi pa, da sta temu zavodu priključena otroški vrtec in nemško deško zavetišče. Oba zavoda se nahajata v ul. sv. Vita in sta bila ustanovljena oba tekom letošnjega šolskega leta po krepki pomoči ekscelence gospoda namestnika. Oba zavoda prenapolnjena. — Kakor smo že rekli, poročilo deške šole ne navaja narodnosti učencev, zakaj tako bi imeli zopet najlepši dokaz, kako nujno potrebno je razširjenje slovenskega šolstva v Trstu. Naše CM šole so polne, prenapolnjene, na nemških državnih šolah je vsa sila naših otrok. Koliko jih je po drugih neslovenskih šolah! Kam z vso to deco, kje naj dobi izobrazbe v svojem materinem jeziku, kakor bi jo morala imeti po naših državnih osnovnih zakonih? Prepričani smo, da je najmanje 1000 slovenskih otrok v neslovenskih šolah, in to samo zato, ker ni primernih slovenskih šol; število, ki naravnost vpije po pravični ureditvi šolskega vprašanja v Trstu. Gospoda namestnika poznamo kot resničnega prijatelja šole in šolske dece, in to je tudi pokazal s svojim prizadevanjem, da sta se državni deški šoli priključila nemški otroški vrtec in nemško deško zabavišče. Gospodu namestniku so tudi dobro znane vse najupravičenejše naše slovenske šolske zahteve, in zato tudi trdno pričakujemo, da se s pomočjo gospoda namestnika smemo za pričetek prihodnjega šolskega leta nadejati temeljite izpremembe glede našega šolstva. Obenem pričakujemo, da se gospod namestnik zavzame tudi za našo deco kot tako, ki ji moramo sami z onim, kar si odtrgamo od svojih lastnih ust, vzdrževati otroške vrtce, ne da bi mogli sploh misliti na kaka zavetišča, »rikreatorije«, kakor jih je vse polno za deco druge narodnosti, in dobiva deca tamkaj poleg razvedrila tudi obleko, obutev in še toliko drugega. Lahko rečemo, da je najmanje 90 odstotkov očetov naše slovenske dece v službi domovine na vseh mogočih bojiščih, in ta naša slovenska deca je v največji večini ubožna, zaradi vojnih razmer tako ubožna, da ji je košček kruha največja slaščica in nova obleka sploh nepoznan vesel dogodek. Gospod namestnik, ne pravimo, da je Vaša dolžnost, da posvečate svojo skrb tudi tej naši ubogi deci, pravimo pa, da je ta naša deca nujno potrebna vsaj enake podpore iz državnih in občinskih sredstev, kot jo uživa deca naših soobčanov drugih narodnosti, in to tem gotoveje, ker je deca tistega slovenskega naroda, ki ste mu poleg drugih tudi Vi sam tolikokrat z največjim zadovoljstvom priznal v vseh okolščinah neomajno zvestobo in vdanost do domovine in cesarja!

Istrske vesti.

—i— **Slovensko-hrvatska veselica v Pulju.** V nedeljo, dne 23. julija, so priredili združeni Slovenci in Hrvatje na Monte Cane v Pulju veselico v proslavo 50letnice bitke pri Visu. Prišlo je na tisoče občinstva, civilisti vseh slojev, vojaštvo in mornarištvo do najvišjih častnikov, in vsa ta velikanska množica je pokazala slovansko lice dosedaj laškega Pulja. Za zabavo je bilo najbolj preskrbljeno. V sredi veseličnega prostora, na velikem napravljenem odru so se vrtili veseli pari ob zvokih slovanskih skladb mornariške godbe. V mnogobrojnih paviljonih se je našlo vse, kar si je poželel lačni ali žejni želodec. In po vsem veseličnem prostoru se je razlegala slovensko-hrvatska pesem »Slovenec in Hrvat«, »Lepa naša domovina«, »Buči morje« i. dr. in se je izgubljala v daljavi bučečega Jadranskega morja. Bilo je nekaj divnega, samo vsem je prehitro minil čas, saj kaj takega se ni pričakovalo! Pokazali smo Lahom, da živimo tudi mi, da Adrija in Pulj sta od nekdaj bila slovanska in tako hočeta ostati, vdana in podložna svoji materi-čuvajki Avstriji. In mi, združeni Slovenci in Hrvatje, mornarji in vojaki, mi stojimo trdno kot skala, čuvaji slovansko-avstrijske Adrije proti laškim izdajalcem. Bog nam daj doživeti takih slavnih dni še mnogo, mnogo, ne samo zdaj za vojne, ampak tudi po miru pokažimo Lahom, kaj so Slovenci in Hrvatje v Pulju. — »Polaer Tagblatt« zaključuje svoje poročilo: »To je bila prilika za tukajšnje Slovane, da so tudi oni s svoje strani prispeli k blaženju ran, ki jih je vsekala vojna, in da so tekmovali z drugimi narodnostmi v domovinskem delovanju. To je bilo gotovo plemenito početje, ki mu gresta kakor vsakemu delu na polju dobrotvornosti — priznanje in zahvala.«

—i— **Slovenske in hrvatske begunske sirote na Dunaju.** Notranje ministrstvo je ukazalo z odlokom 6. julija 1916 centralnemu odboru za begunce na Dunaju, da naj takoj pripravi azil za 150 vojnih sirot, ki se vzamejo iz begunskih taborišč v Steinklamu in Brucku ob Litvi. Sirote morajo biti slovenske in hrvatske narodnosti.

—i—**Proslava 50letnice bitke pri Visu se je v Pazinu** izvršila na sijajen način. Zjutraj je svirala mornariška godba po mestu, ob 9. dopoldne je bila slavnostna maša, ki se je je udeležil na častnem sedežu tudi veteran Matej Marušić, ki se je bojeval na »Novari« pri Helgolandu in pri Visu. Popoldne je bila vrtna veselica, na kateri se je nabralo poleg darov, došlih z raznih strani, 8000 kron.

—i— **Razpuščeno društvo.** Tržaško namestništvo je razpustilo društvo »Circolo di lettura« v Buzetu.

—i— **»Primorske Novine«.** Na Sušaku je začel pod tem naslovom izhajati nov hrvatski list. Posledica sedanjih dogodkov je bila ta, da sta prenehala izhajati oba lista, ki sta pred vojno izhajala na Reki. Ali ta lepi kraj — tako naglaša uredništvo v pozdravnem članku — v katerem je toli razvita tudi čvrsta narodna misel in v katerem živi toli bister napreden in marljiv narod in v katerem je toli razvita misel za zdravo kulturno in solidno trgovsko življenje in napredek, ni smel ostati dalje brez svojega glasila. Nešteviln kulturnih in gospodarskih potreb je, ki zahtevajo javne diskusije. »Izogibati se hočemo« — tako naglaša uredništvo novega lista — »vsakega strankarstva in osebnosti in takega dela, ki bi nas v teh težkih časih morda še bolj odtrgalo drugega drugemu, marveč se hočemo prizadevati — kolikor je to danes sploh možno — da bi se čimbolj bližali drug drugemu in sestavljali čim močnejo verigo, kar nam današnje težke razmere posebno nalagajo. To bi bil torej naš program, ki se ni pretresal in ustvaril na nobeni skupščini, marveč ga jemljemo iz svoje duše, uverjeni, da nas bodo čitatelji popolnoma razumeli.«

Iz Dalmacije.

—d— **Obsodba.** Po večdnevni razpravi pred tržaškim sodnim senatom v Gradcu je bila razglašena razsodba proti Niku Bartuloviću, bivšemu uredniku splitske »Slobode«. Obsojen je na pet let ječe. Branitelj dr. Pečarović je vložil pritožbo ničnosti.

—d—**Padel** je na severnem bojišču kadet Zvonimir Butković, odličen hrvatski časnikar, ki si je tudi kot pisatelj pridobil mnogo ugleda. Pred vojno je bil urednik Butković dunajski korespondent zagrebškega »Obzora«. Rodom Dalmatinec je poznal Butković zlasti dobro politiške prilike na našem jugu in je bil svoj čas sotrudnik »Novega Lista« na Reki in »Balkana« v Trstu. Simpatičen, živahen in inteligenten, si je Butković povsod pridobil mnogo prijateljev in spoštovanja. Redakcijo »Obzora« in hrvatsko žurnalistiko je zadela z Butkovićevo smrtjo občutna izguba. Vrlemu možu, ki je mnogo prezgodaj legel v junaški grob, bodi ohranjen časten spomin!

—d— **Italijanski uradni jezik v Dalmaciji.** Iz Zadra prinaša »Hrvatska Riječ« zanimiv dopis: Znana je borba hrvatskega naroda za hrvatski, a proti italijanskemu jeziku v kraljevini Dalmaciji. Tam živi Hrvatov in Srbov 98.5%, a 1.5% je Italijanov ali poitalijančenih Hrvatov in Srbov. Pač se sliši paradoksno, toda v Zadru se nahaja poleg katoliških tudi nekaj pravoslavnih Italijanov. Borba za hrvatski jezik se je pričela z jezikovno naredbo leta 1909., s katero se je uvedel hrvatski jezik kot uradni jezik, pustil pa se je italijanski jezik na izrečno željo vlade zaradi bivše zveze z Italijo: a) v vseh c. kr. državnih uradih ob morju (in to je gotovo vsa Dalmacija); b) v vseh centralnih uradih; c) pomorski urad za Dalmacijo s sedežem v Trstu je proti tej naredbi rabil ostentativno italijanski jezik v vseh spisih, ki so se tikali Dalmacije, kar je bilo popolnoma proti tej naredbi; d) na poštnih pečatih vseh mest in večjih krajev je bil poleg hrvatskega tudi italijanski naslov; e) vse tabele in uradni pečati uradov pod a) in b) so bili dvojezični. — Ta naredba obstoja tudi še danes, in tudi uradno glasilo naše vlade izhaja napol hrvatsko, napol italijansko. Komaj je bil pred enim letom ob izbruhu vojne razpuščen zadrski občinski zastop, ta brezobzirni brlog italijanščine v Dalmaciji, pa bo sedaj, tega se nadejamo, prenehala tudi umetno sestavljena italijanska večina v zadrski občini — saj živi tam ¾ Hrvatov, a samo ¼ Italijanov. In tako smo tu doživeli, da je imelo 1½% prebivalstva pogosto več pravice, kakor večina prebivalstva v tej čisto hrvatski zemlji. — Italijanski irredentizem je hotel na ta način napraviti vtisk, kakor da je Dalmacija italijanska, in tudi danes nahajamo dan za dnevom v italijanskem časopisju trditev o »italijanski Dalmaciji«. Medtem pa se, kakor je znano, celo Angleži, Francozi, Rusi in Srbi upirajo z vso energijo italijanskim zahtevam po Dalmaciji. Medtem čuvajo ob Soči hrvatske mišice, da Italijan ne more vdreti v naše zemlje...

Splošni vestnik.

Prošnje za oprostitev od vojaške službe. Čedalje bolj se pojavljajo slučaji, da stranke prošnje za oprostitev od vojaške službe vpošiljajo neposredno c. in kr. vojnemu ministrstvu, c. kr. poljedelskemu ministrstvu, c. in kr. vojaškemu poveljstvu, c. kr. deželnemu predsedništvu itd. Opozarjamo, da je vse prošnje za oprostitev od vojaške službe vlagati pri okrajnem glavarstvu (v Ljubljani pri mestnem magistratu), sicer se vbodoče ne bodo upoštevale ne tu, ne tam. Prošnje je kaznovati z 1 K, priloge s 50 v.

Travniška detelja kot prikuha. Na nekem predavanju je višji štabni zdravnik dr. Bonne priporočal travniško deteljo kot jako okusno in redilno zelenjad, ki se prav lahko povsod dobi. Tozadevni poizkusi v neki častniški kuhinji so to trditev v vsem obsegu potrdili. Travniška detelja se osnaži in opere ter pripravi kot špinača, ki ima svoj poseben prijeten okus. Tudi poizkusi s svežim listjem rdeče redkvice so se izborno obnesli. Pri sedanjih razmerah, ko je tako težko dobiti svežih prikuh, utegne poraba travniške detelje marsikomu pomagati iz zadrege.

Uporaba zelenih jabolk. Tov. Račić Božo, strokovnjak na tem polju, piše: Poberi nezrela jabolka, ki so popadala raz drevje, in jih operi! Odstrani peške in jih pristavi v čisti posodi, kjer ni bilo nikoli nič mastnega, neolupljene k ognju! Prideni toliko vode, da bodo jabolka, ko se razkuhajo precej redka! Popolnoma razkuhana jabolka precedi skozi platneni prtič! Nato dodaj precejeni tekočini na vsak liter pol kilograma sladkorja in soka pol limone. Lahko dodaš tudi par dišečih klinčkov ali malo vanilije zaradi boljšega okusa. Pusti vreti nato tričetrt ure in potem nalij vroče v kozarce, ki ohlajene dobro zaveži! Te vrste sadna konzerva se imenuje zdriz in je podobna aspiku ali žulci. Dela se pa samo iz zelenega sadja. Gospodinje, poizkusite, ker je treba letos vse sadje izkoristiti!

Razpis ustanov za učence c. kr. višjega učnega zavoda za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu. Z začetkom šolskega leta 1916/17 se podele na c. kr. višjem učnem zavodu za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu tri ustanove c. kr. poljedelskega ministrstva v letnem znesku po 500 kron. Prosilci za te ustanove morajo vložiti svoje prošnje s potrebnimi prilogami do 20. septembra 1916 na ravnateljstvu imenovanega zavoda, kjer se dobe tudi programi zavoda in natančnejši pogoji za sprejem.

Za izboljšanje položaja duhovništva. »Korrespondenz Austria« javlja, da se je pri minist. predsedniku grofu Stürgkhu oglasilo odposlanstvo nemške krščansko-socialne zveze in mu naznanilo zahteve stranke. Grof Stürgkh je obljubil, da bo, če bo treba, po možnosti obveščal zastopnike stranke o stanju aktualnih vprašanj. Deputacije iste stranke se je oglasila pri dunajskem kardinalu dr. Pifflu v zadevi stiske, v kateri se nahaja duhovništvo. — Kardinal je obljubil svojo najizdatnejšo pomoč. Odposlanstvo je odšlo nato k ministrskemu predsedniku, ki je priznal upravičenost izraženih želja, a je poudarjal težave, ki se protivijo enakomerni uredbi kongrue. Vlada je že dovolila 15-odstotno draginjsko doklado. Bojazen, da gre pri dovoljenih treh milijonih le za enkratno pomoč, je neutemeljena. Priznal je, da ta pavšalni znesek potrebuje dopolnila, in je obljubil, da stopi v dogovor z resortnimi ministri. Naučni minister, pri katerem se je tudi oglasilo odposlanstvo, se je večinoma priključil izvajanjem ministrskega predsednika.

Političko vodstvo v Avstriji si morejo Nemci priboriti le mirnim potom, če morejo doumeti pravi smisel cesarjevih besed: »Z združenimi močmi!« — Tako pravi v »Information« konservativni član gosposke zbornice.

— **Nov učni predmet na francoskih šolah.** Iz Geneve javljajo: Francoski uradni list prijavlja vladni dekret, s katerim se uvaja v francoske šole učenje ruskega jezika. Učenje tega jezika bo neobvezno.

— **Povzdiga šolstva na Španskem.** »Frankfurter Ztg.« poroča iz Madrida: Državni proračun obsega za l. 1917 izdatke za 5000 novih ljudskih šol; najnižja plača učiteljem se določa s 1000 peseti.

— **»Gazetta Narodowa« v Poznanju.** V Poznanju prične s 15. avgustom izhajati novi veliki politični poljski list. List bo izhajal dvakrat na dan, a imenoval se bo »Gazetta Narodowa« (Narodni list). Ustnovitelji so znani konservativni plemiči, ki so zložili za to podjetje dva milijona mark.

Razgled.

— **Provzročevalca pegastega legarja** je menda odkril ravnatelj zoološkega zavoda na monastirski univerzi, prof. Stempell, in sicer v črevih bele uši, ki je že znana kot prenašalka te strašne bolezni. Nadaljnje preiskave morajo pokazati, če je Stempellovo mnenje pravo.

— **2000 italijanskih ljudskih šol zaprtih.** V zgornji Italiji so zaprli 1050 ljudskih šol; v vsej Italiji je zaprtih 2000 ljudskih šol.

— **Konfisciran Grégrov dnevnik.** Dnevnik češkega politika dr. Edvarda Grégra, ki ga je svoj čas izdal posl. dr. Tobolka, je bil po § 65 a kaz. zak. konfisciran.

— **Novi rektor na vseučilišču v Berlinu.** Rektor na vseučilišču v Berlinu za študijsko leto 1916—1917 je postal ravnatelj ženske klinike tajni svetnik Baum.

— **Dunajski svobodomiselni poslanci** so se posvetovali o ustanovitvi nemške enotne stranke. Poslanca Ofner in Hock sta zahtevala v programu nove stranke kot prvo točko svobodno šolo in razporoko.

— **Reforma šolstva v južnih Tirolih.** Okrajni šolski svet v Tridentu je odredil, da je iz šolskih sob, učnih sredstev in šolskih knjižnic odstraniti vse, kar spominja na »Trentino« ali na izključno italijansko ali pa na umetno izzvano politiško nasprotstvo med nemško in italijansko Tirolsko. Vsa vzgoja mladine naj gre za vzgajanjem pravih avstrijskih državljanov.

— **Oporoka škofa Krapca.** Nedavno umrli dijakovski škof dr. Ivan Krapac (naslednik Josipa Jurja Strossmayerja) je določil univerzalnim dedičem svojega imetja, ki znaša milijon kron, zaklad, ki se ima osnovati za dijaško semenišče v Djakovu. Razen tega je zapustil 200.000 kron raznim kulturnim in dobrodelnim društvom Djakova in vse dežele. — Zanimiv slučaj je to, da je ravno v istem času — leta 1866. — ko je škof dr. Ivan Krapac prvikrat pristopil k oltarju, njegov prednik Josip Juraj Strossmayer v veličastnem božjem hramu v Djakovu odprl pokojišče sebi in nasledniku svojemu.

— **Grb knezov Schwarzenbergov — konfisciran.** Sodišče v Novem Tišnovu na Češkem je konfisciralo vinjete na steklenicah za pivo iz pivovarne knezov Schwarzenbergov, na katerih se nahaja grb knezov Schwarzenbergov in ki so obrobljene z belo-modro-rdečo barvo.

— **Umrl** je angleški prirodoslovec in kemik Sir William Ramsay, eden prvih znanstvenikov naše dobe. Po izbruhu vojne se je Ramsay izrekel proti temu, da bi Angleži sploh še kdaj na znanstvenem polju skupno delovali z Nemci.

— **Umrl je v Pragi** bivši češki državni poslanec dr. Josip E. Slavik, odličen član staročeške stranke in predsednik upravnega sveta dnevnika »Narodni Politika«, v 68. letu svoje starosti.

— **Umrl** je v Vratislavi slavni dermatolog Albert Neisser, katerega ime je znano zlasti zaradi tega, ker je l. 1879. našel bacila gonoroe. V zadnjih letih se je bavil prof. Neisser zlasti s študijem sifilitičnih bolezni.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

D. C. C. v Č. pri B.: Po § 56., točka 2., dež. zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873, drž. zak. št. 22, se mora učitelju, ki je za nedolžnega spoznan, vse povrniti, kar je v tem času na plači premalo dobil. Ne dvomimo, da vsebuje enako določbo tudi zakon, veljaven za Vas. Vaše šol. vodstvo naj napravi na okr. šol. svet uradno vlogo, kjer naj sporoči izid obravnave ter zahteva, da se Vam prikrajšek na plači nakaže.

Tiskarski škrat časih brez pardona rogovili po našem listu. Vsa naša jeza ne ukroti rebelanta. V članku »Za skupno delo«, priobčenem v zadnji štev. na 3. strani, je napravil iz tržaške »Edinosti« učiteljski list, ko vendar ves svet ve, da »Edinost« to ni. Oprostite — saj ni naša krivda — in popravite z drugimi napakami vred, ki ste ijh sami zapazili!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva".
Tiska „Učiteljska tiskarna" v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta" v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.
Promet do 30. julija 1916 **K 86.215·07.**
Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!
Koncem leta 1915 le imela vlog . . . . K 48,500.000·—
Rezervnega zaklada . . . . . „ 1,330.000·—
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po
4 1/4 %
brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.
Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.** Posoja na zemljišča in poslopja na kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5 1/4 % obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4 % odplačevanju na dolg.

Umetna knjigoveznica
IVAN JAKOPIČ
LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 13
se priporoča slavnemu občinstvu **za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del,** cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzorčnih knjig, vzorčnih kartonov, komisijskih knjig za potovalce po tvorniških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice **po nizki ceni.** — Tiskanje pogrebnih trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč"?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelništvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik
IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtini, p. Dob.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani
reg. zadr. z omejeno zavezo — Frančiškanska ulica štev. 6
se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštne tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO".